KVINDEN OG SAMFUNDET

Udgivet af Dansk Kvindesamfund

Nr. 5. | 6. Marts 1905. | 21. Aarg.

Kvinden i Ordsproget.

En Studie af Magister *Carl Benzon.*

Ved Hjælp af Ordsprog[1]) at skildre Kvinden seet fra to Synspunkter: sådan som hun tager sig ud for Mandkønnets kritiske Blikke, og sådan som hun seer sig selv i sit eget Spejl, — det har været Målet for dette Essai.

Som Farver til denne Skildring har jeg stræbt kun at anvende *ægte* Ordsprog, hvorved jeg forstår sådanne, der har eller har haft gængse Kurs i Folkemunde som Udslag af en *oprindelig*, upåvirket Dømmekraft, en umiddelbar Livsanskuelse, i Modsætning til senere Tiders mange Tendentssprog og i ethisk Henseende værdiløse Ordspil og Skæmtesprog, der også almindeligt hædres med Titulaturen: Ordsprog. Men det skal indrømmes, at Grænsen her ofte er meget vanskelig at trække, navnlig med Hensyn til Ordsprogenes Oprindelighed.

Sagen er jo, at Ordsprogenes Alder i langt de fleste Tilfælde er ret ubestemmelig: der kan anstilles en Sandsynlighedsberegning efter Alderen på den Samling, hvori et Ordsprog første Gang findes; men da navnlig alle ældre Samlingers Indhold naturnødvendigt er højst vilkårligt og ufuldstændigt, betyder en sådan Beregning i Realiteten ikke stort. Et meget gammelt Ordsprog kan have været Forfatteren af den ældste Samling ukendt, men kendt af en langt senere Samler, som da har meddelt det.

Når et Ordsprog antagelig ikke længere har almindelig Kurs, anfører jeg det her i den ældste Form, hvori jeg har fundet det; er Ordsproget derimod vedblivende gængse, gengiver jeg det med moderne Stavemåde. I mange Tilfælde må denne Differents dog også bero på et Skøn. Ordsprog, hentede fra Sprog, der benytter et andet Alfabet end det latinske, har jeg altid gengivet i Oversættelse.

Næppe noget andet af Menneskelivets mange brogede Forhold har — som rimeligt er — så ofte og så intensivt sat ganske særligt den mandlige Dømmekraft og Dømmelyst i Virksomhed, som netop Forholdet mellem Mand og Kvinde. For da at finde en naturlig Begrænsning har jeg her holdt mig til de Ordsprog, i hvilke Kvinden udtrykkeligt nævnes.

Derefter har jeg inddelt Stoffet i to Hovedgrupper:

A. Ordsprog, fødte i Mandsmund, og

B. Ordsprog, fødte i Kvindemund.

Den Hårdhændethed, hvormed Manden gennem Årtusinder har hævdet Devisen: Mulier taceat in ecclesia! har selvfølgelig medført, at Gruppe A. her vil præsentere sig ganske anderledes fyldig end Gruppe B., men også i denne Inddeling må Skønnet ofte træde til. Vanskeligst er det at afgøre, om et Ordsprog, der påkalder Medlidenhed med Kvindens Kår, bør antages at have kvindeligt Ophav eller bør betragtes som et exceptionelt Udslag af mandlig Selvkritik. Den Mulighed er endelig

[1]) Mine Hovedkilder er i kronologisk Orden disse: Peder Låle (1506 og 1515), Erasm. Roterodamus (Basel 1523), Andr. Gartnerus (Frankfurt 1598), Orlando Pescetti (Venedig 1603), Hier. Megiserus (Leipzig 1605), Herman Nunez (Madrid 1619), Garnerius (Frankfurt 1625), David Matras (København 1633), Delicado (Lisboa 1651), Andr. Tschernning (Rostock 1654), Grubb (Linköping 1665), Giulio Varrini (Venedig 1676), Peder Syv (København 1688), Johan Meyer og Des Roches de Parthenay (København 1757), Hartleben (Pesth 1818), Mc. Gregor Logan (London 1830), v. Gael (Wien 1830), Burckhardt (London 1830), Seramp (London 1830), Crapelet (Paris 1831), Negris (Edinburgh 1831), Roux de Lincy (Paris 1842), Körte (Leipzig 1847), Oihenart (Bordeaux 1847), Molbech (København 1850), Ray (London 1855), Deschanel (Bruxelles 1855), Duplessis (Paris 1857), Harrebomée (Utrecht 1858—70), Quitard (Paris 1861), Aasen (Christiania 1861 og 1881), Binder (Stuttgart 1861), Hislop (Glasgow 1862), Wander (Leipzig 1867—80), Carl Marin (Stockholm 1867). Düringsfeld (Leipzig 1872—75), H. V. Rasmussen (København 1876), Sauvé (Paris 1878), Mau (København 1879), Landberg (Leyden 1883), Haller (Regensburg 1883), Desprez (Paris 1885), Fallow (London 1886), Capponi (Firenze 1886), Lönnrott (Helsingfors 1887), Eckardt (Braunschweig 1893), Rodriguez Marin (Sevilla 1896).